

Retriverių lauko bandymų taisyklės (NOME-B)

1. Retriverių lauko bandymų tikslas

Bandymų tikslas yra patikrinti retriverių gebėjimus ir norą vykdyti įvairias užduotis, ieškant ir paduodant sumedžiotus paukščius ar smulkius žvėrelius, sąlygomis kuo artimesnėmis tikrai medžioklei. Siekiama atrinkti šunis, turinčius geriausias retriveriam būdingas savybes.

2. Klasės

Pradedančiųjų klasė: gali dalyvauti retriveriai, sėkmingai išlaikę kvalifikacinį testą (NOU) arba turintys atitinkantį darbinio šuns diplomą ar kitų šalių išduotą darbinį sertifikatą, patvirtintą FCI.

Atvira klasė: gali dalyvauti retriveriai, kurie pradedančiųjų klasėje gavo du 1-o laipsnio įvertinimus (diplomas).

Čempionų klasė: gali dalyvauti retriveriai, kurie atviroje klasėje gavo bent vieną 1-o laipsnio įvertinimą (diplomą).

Šuo gali dalyvauti žemesnėje klasėje iki kalendorinių metų, kuriais jis pasiekė rezultatą, leidžiantį dalyvauti aukštesnėje klasėje, pabaigos. Jei šuo dalyvauja bandymuose aukštesnėje klasėje, jis daugiau nebegali dalyvauti žemesnėje klasėje.

3. Bandymuose naudojami paukščiai, žvėreliai bei "Dummy"

Retriverių lauko bandymuose turi būti naudojami mažiausiai dviejų skirtingų rūšių paukščiai. Darbai vandenyje turi būti naudojami vandens paukščiai. Velkė daroma naudojant sumedžiotą kiškį ar triušį. Naudojami paukščiai ir žvėreliai turi būti vienodos rūšies visiem bandymuose dalyvaujantiems šunims. Paukščiai ir žvėreliai turi būti gerame stovyje ir, jei jie buvo užšaldyti, tai turi būti pilnai atitirpę. Bandymuose negalima naudoti Lietuvoje saugomų rūšių paukščių ir žvėrelių.

čempionų klasėje bandymai gali būti organizuojami, naudojant "dummy". Visi bandymuose naudojami "dummy" turi būti vienodo dydžio (apie 0,5 kg) ir vienodos spalvos. Tuo pat metu naudoti sumedžiotus paukščius ir "dummy" negalima.

Toliau šiose taisyklėse naudojami žodžiai "sumedžioti paukščiai ar žvėreliai" nugalėtojų klasėje gali reikšti ir "dummy".

4. Bandymų vieta

Lauko bandymų vieta turi būti kiek galima labiau panaši į tikrus medžioklės plotus. Sausumos ir vandens augmenija turi būti pakankamai tanki, kad sumedžiotą paukščio kritimo vieta, daugumoje užduočių, šuniui būtų nematoma. Vandens gylis turi būti toks, kad šuniui bandymų metu reikėtų plaukti. Reljefo sudėtingumas priklauso nuo klasės, kurioje dalyvauja šuo.

5. Bandymų tvarka.

5.1. Bendros taisyklės

Šuns savybių vertinimas, turi būti vykdomas vienodomis sąlygomis visiems tos pačios klasės dalyviams. Užduotys nebūtinai turi būti vienodos visiems šunims, bet gali būti keičiamos bandymų metu tik tiek, kad reikalavimai šunims išliktų vienodi, kiek tai įmanoma. Tikslios bandymų pravedimo schemos (šablono) nėra. Bandymai planuojami organizatorių, atsižvelgiant į vietovės ypatybes ir medžioklės imitavimo galimybes. Užduotys gali būti vykdomos vienu metu dalyvaujant daugiau, nei vienam šuniui. Startinį dalyvio numerį nulemia loterija.

Užduotys turi būti padarytos taip, kad kuo labiau atitiktų tikros medžioklės sąlygas. Darbui vandenyje gali būti naudojami muliažai, viliokliai, jeigu tokie naudojami tikroje medžioklėje. Čempionų klasėje šunys gali dirbti ir iš sausumos, ir iš valtės.

Bandymų pradžioje teisėjas supažindina šuns vedlį su bandymų eiga. Teisėjas parodo vedliui teritoriją (zoną), kurios ribų vedlys neturi peržengti, bei apertavimo ir paieškos eiliškumą ir tvarką. Bandymų metu šuo turi būti be pavadžio, išskyrus atvejus, kai teisėjas duoda kitokius nurodymus. Siųsdamas šunį apertuoti (vykdyti komandą), vedlys gali aiškiai rodyti ženklą ranka. Šuns valdymui bandymų metu, rekomenduojama naudoti švilpuką.

Bandymų metu draudžiama naudoti antkaklį ar kitokias poveikio šuniui priemones. Fizinės baudmės šuniui draudžiamos visų bandymų metu bandymų vietoje ir už bandymų vietos ribų.

Tam, kad būtų galima įvertinti šuns savybes ir pasiruošimo lygį, jam turi būti sudaryta galimybė atlikti mažiausiai 6 padavimus, kurių dalis turi būti iš sausumos ir dalis iš vandens. Bandymų metu turi būti atlikti mažiausiai trys šūviai. Užduotys visose klasėse turi būti organizuotos taip, kad teisėjas galėtų įvertinti šuns gebėjimą matyti ir įsiminti sumedžiotą paukščio kritimo vietą, šuns gebėjimą savarankiškai ieškoti sumedžiotą paukštį ar žvėrelį, o taip pat dirbti, vadovaujant vedliui. Čempionų klasėje teisėjui sudaroma galimybė įvertinti šuns elgesį ir darbą, dirbant poroje su kitu šunimi. Atviroje klasėje tokia galimybė gali būti suteikiama, bet nėra būtina.

5.2. Eigos aprašymas

Bandymų pradžioje įsivaizduojama, kad medžiotojas jau sumedžiojo keleta paukščių ir žvėrelių bandymų zonoje. Vietos, kur krito paukščiai, teisėjui yra žinomos, o kiti dalyviai žino tik paukščių kritimo zoną. Bandymų eigoje imituojama medžioklė, atliekant šūvius ir metant paukščius taip, kad šuo galėtų matyti paukščio kritimo trajektoriją ir kritimo vietą. Įvairių užduočių kiekis tiek sausumoje, tiek vandenyje nėra ribojamas.

5.3. Laisva paieška

Laisvos paieškos zona turi būti tokia, kad šuo laisvai ieškodamas sumedžiotų paukščių ar žvėrelių, ne visada galėtų matyti vedlį. Paieškos zona gali apimti ir sausumą, ir vandenį, priklausomai nuo bandymų klasės ir vietovės ypatybių. Sumedžioti paukščiai ir žvėreliai padedami bandymų zonoje iš anksto, taip kad šuo negalėtų matyti, kur jie dedami. Paukščių ar žvėrelių kiekį nustato teisėjas.

5.4. Paslėptas (aklas) padavimas

Vieta tiek sausumoje, tiek vandenyje, kur padedamas sumedžiotas paukštis ar žvėrelis, atliekant paslėptą padavimą, turi būti tokia, kad šuns vedlys galėtų matyti šunį darbo metu didžiąją laiko dalį. Atstumas iki sumedžiotą paukščio ar žvėrelio padėjimo vietos priklauso nuo bandymų klasės, vietovės reljefo sudėtingumo ir oro sąlygų.

5.5. Matomas padavimas

Šuns sugebėjimą nustatyti paukščio kritimo vietą galima vertinti atliekant vieną arba kelis matomus padavimus. Šuo turi matyti paukščių kritimo trajektoriją ir kritimo vietas. Kiekvieną kartą, metant sumedžiotą paukštį, turi būti atliekamas šūvis. Rekomenduojama paukštį mesti iš sausumos arba iš valtės iškart po šūvio. Atliekant kelis padavimus iš eilės, atviroje ir čempionų klasėje teisėjas gali nurodyti, kokia tvarka sumedžioti paukščiai turi būti paduodami (atnešami).

5.6. Velkė

Velkė daroma tik tai pradedančiųjų klasėje. Velkės ilgis turi būti apie 200 metrų. Velkė daroma naudojant sumedžiotą kiškį ar triušį, pasinaudojant vietovės reljefu. Velkes gale paliekamas žvėrelis gali būti kitas, nei buvo velkamas, bet būtina tos pačios rūšies. Asistentai, darantys velkę, neturi palikti savo pėdsakų virš pačios velkės.

Šuniui neparodoma pėdsako pradžia, o jis paleidžiamas ieškoti velkės iš 10 metrų atstumo statmenai velkei. Vedlys gali naudoti papildomas nukreipiamas komandas, kad užvestų šunį ant velkės.

Minimalus atstumas tarp skirtingų velkių turi būti apie 50 metrų ir gretimas velkes rekomenduojama daryti į priešingas puses. Atviroje vietovėje, retame miške ar pučiant stipriam vėjui, rekomenduojama atstumus tarp velkių didinti. Šunys neturi matyti, kaip daroma velkė.

Velkė yra paskutinė pradedančiųjų klasės bandymų dalis ir joje gali dalyvauti tik tie šunys, kurie, teisejo nuomone, pretenduoja į 1-o laipsnio įvertinimą.

6. Vertinimas

Visas užduotis vertina tas pats teisėjas.

Bandymu metu vertinamas šuns sugebėjimas ir noras iškoti ir paduoti sumedžiotus paukščius ar žvėrelius iš sausumos ir iš vandens, o taip pat retriverio tinkamums tikrai medžioklei, vykdant įvairias retriveriam būdingas užduotis. Vertinimas gali būti tikrai teigiamas ir dalyviai nėra skirstomi užimtomis vietomis. Jei organizatoriai nori, jie gali išrinkti ir apdovanoti geriausią jų nuomone bandymuose dalyvavusį šunį.

Prieš pradėdant bandymus, teisejas kiekvienam vedliui paaiškina užduočių eigą ir tvarką, duoda būtinas instrukcijas. Instrukcijos gali būti paaiškinamos individualiai arba visiem dalyviams kartu prieš pradėdant bandymus.

Po kiekvieno šuns darbo teisejas trumpai pasako savo pastebėjimus, nuomonę, bet neskelbia galutinio rezultato. Pradedančiųjų klasėje šuns darbo aptarimas vykdomas prieš darant velkę ir tuo metu teisejas praneša ar leidžia šuniui dalyvauti velkės užduotyje.

6.1. Vertinimo gairės

Paieška

Dirbdamas laisvoje paieškoje, šuo turi noriai apieškoti visą nurodytą teritoriją, įskaitant sunkiau pasiekiamas, komplikuotas vietas. Šuo turi mokėti dirbti savarankiškai, bet, esant būtinybei, turi klausyti vedlio nurodymų. Neefektyvi, vangi paieška, jei šunį reikia pastoviai skatinti, laikoma rimta klaida.

Uoslė

Šuo turi mokėti ieškoti sumedžiotus paukščius ar žvėrelius naudodamasis uosle ir vėjo pagalba. Nepakankamas mokėjimas naudotis uosle laikomas rimta klaida. Įvertinti šuns gebėjimą naudotis uosle yra gana sudėtinga, todėl reikalauja iš teisėjo ypatingo dėmesingumo.

Darbo efektyvumas ir motyvacija

Efektyvus šuo dirba greitai ir moka puikiai naudotis uosle, ieškant sumedžiotų paukščių ar žvėrelių. Gerai darbui motyvuotas šuo visų bandymų metu palaiko gerą tempą ir rodo norą dirbti. Lėtas ir neefektyvus darbas, motyvacijos trūkumas mažina įvertinimą.

Kritimo vietos įsiminimas

Šuo turi įdėmiai stebėti įmituotos medžioklės eigą ir atsiminti paukščių kritimo vietas. Šuo eina paduoti sumedžiotą paukštį tik po vedlio komandos. Jei šuo sunkiai įsimena paukščių kritimo vietas, įvertinimas yra mažinamas.

Reakcija į šūvį

Šūvio metu šuo turi likti ramus ir tylus, bei toliau atidžiai stebėti imituotos medžioklės eigą ir paukščių kritimus. Čempionų klasėje, jeigu šuo nubėga padavimui šūvio metu ar paukščio metimo metu be vedlio komandos ("nusirauna"), jis yra diskvalifikuojamas. Atviroje klasėje vienas "nusirovimas" sumažina įvertinimą, o daugiau nei vienas veda į galimą diskvalifikaciją. Pradedančiųjų klasėje šuniui neleidžiama dalyvauti bandymuose,

jei prieš pradedant rungtį jo negalima nulaikyti vietoje be fizinio kontakto. Jeigu vedlys liečia šunį su tikslu jį prilaikyti ar nuraminti, tai prilyginama "nusirovimui". Jeigu šuns išlaikymui starto pozicijoje reikalingos kelios komandos ar pastovus vedlio dėmesys, tai mažina įvertinimą, o kraštutiniu atveju vertinama kaip "nusirovimas". Jeigu pradedančiųjų klasėje šuo "nusirovė", o vedlys nesugeba jo sustabdyti, tai mažina įvertinimą.

Elgesys su aporuojamais sumedžiotais paukščiais ar žvėreliais

Retriveris turi be jokių abejojimų ar papildomų komandų paimti surastą paukštį ar žvėrelį „minkštu“ sukandimu ir greitai grįžti pas vedlį bei atiduoti paukštį ar žvėrelį tiesiai vedliui į rankas.

Paukščio ar žvėrelio pažeidimas, atsisakymas jį imti, vartymasis ant paukščio ar žvėrelio, palikimas paukščio ar žvėrelio pakeliui, neatnešus jo iki vedlio, veda į šuns diskvalifikaciją visose klasėse. Taip pat, jeigu šuo, nereaguodamas į vedlio draudimą, tęsia paiešką, laikydamas paukštį ar žvėrelį nasruose ar gainioja gyvą paukštį ar žvėrelį, veda į šuns diskvalifikaciją visose klasėse. Nešamo paukščio ar žvėrelio pastovus pametimas ar pakeitimas kitu paukščiu ar žvėreliu atviroje ir čempionų klasėje veda į diskvalifikaciją, o pradedančiųjų klasėje mažina įvertinimą.

Darbas vandenyje

Retriveris turi noriai dirbti vandenyje ir plaukti efektyviai bei tikslingai. Šuniui atsisakius eiti į vandenį arba jeigu jam reikalingos kelios papildomos vedlio komandos eiti į vandenį, jis yra diskvalifikuojamas. Nepakankamas mokėjimas plaukti arba lėtas plaukimas mažina įvertinimą.

Darbas velkėje

Šuo velkėje turi dirbti savarankiškai, greitai ir tikslingai. Jeigu šuniui reikalinga pagalba nueiti iki velkės galo, mažinamas įvertinimas. Jeigu šuo nueina velke ir suranda sumedžiotą kiškį ar triušį, bet atsisako jį imti ir atnešti, jis yra diskvalifikuojamas. Jeigu šuo grįžta į starto poziciją be kiškio ar triušio, vedlys gali jį siųsti pakartotinai vieną kartą.

Kontaktas su vedliu

Šuo bet kokioje situacijoje turi būti lengvai kontroliuojamas, vykdyti vedlio komandas ir pagal vedlio komandą pasilikti vietoje. Šuns paklusnumas ir kontaktas su vedliu yra stebimas visoje bandymų eigoje. Jeigu vedlys sunkiai kontroliuoja šunį ar turi fiziškai įsikšti į šuns darbą, tai gali vesti prie diskvalifikacijos.

Šuns valdymas

Gerai valdomas šuo lengvai, nenaudojant daug komandų, nuvedamas į norimą vietą. Sunkiai valdomas arba valdomas per daug garsiomis vedlio komandomis šuo gauna žemesnį įvertinimą. Jeigu šunį sunku valdyti, įvertinimas mažinamas, net jeigu šuo savarankiškai rado sumedžiotą paukštį ar žvėrelį.

Kitos savybės

Retriveris turėtų būti ramus ir tylus, esant bet kokiai situacijai. Lojimas, cypimas ir kiti garsai mažina šuns įvertinimą visose klasėse. Jei šuo nepertraukiamai loja, kaukia ar cypia, jis yra diskvalifikuojamas. Taip pat šuo diskvalifikuojamas, jei jis yra agresyvus kitų šunų ar žmonių atžvilgiu.

Bendras įvaizdis

Bendras įvaizdis suprantamas kaip retriverio įvertinimas ar jis atitinka medžioklinio retriverio reikalavimus. Vertinant bendrą įvaizdį, atsižvelgiama į visas atliktas užduotis. Lauko bandymų protokole bendras įvaizdis turi atspindėti tiek teigiamas šuns savybes, tiek priežastis, kodėl įvertinimas buvo sumažintas ar kodėl šuo buvo diskvalifikuotas. Bendras įvaizdis parašytas protokole, neturi prieštarauti gautam įvertinimui ir suteiktam įvertinimo (diplomo) laipsniui.

7. Diskvalifikacija

Lauko bandymai yra nutraukiami, jeigu tarp šuns ir vedlio nėra jokio kontakto ir bandymo užduočių atlikimas yra neįmanomas. Analogiškai, jeigu šuo turi tokias savybes, kad tolesnis bandymų pravedimas netenka prasmės, arba jeigu šuo nebegali gauti 3 laipsnio įvertinimo bandymai yra nutraukiami.

Diskvalifikuojama taip pat dėl šių priežasčių:

- šuo nerodo jokio noro dirbti;
- akivaizdi šūvio baimė;
- sumedžiotu paukščio ar žvėrelio pažeidimas (kietas sukandimas) ar vartymasis ant sumedžiotu paukščio ar žvėrelio;
- atsisakymas paimti surastą sumedžiotą paukštį ar žvėrelį arba jo numetimas, neatnešus iki vedlio;
- paukščio ar žvėrelio pakeitimas aportavimo metu, ar pastovus mėtimas ant žemės (atviroje ir čempionų klasėje);
- atsisakymas eiti į vandenį;
- agresyvus elgesys;
- neperstojantis, trugdantis lojimas ar cypimas;
- pajudėjimas iš vietos be vedlio leidimo "nusirovimas" (čempionų klasėje);
- vedliui praradus šuns kontrolę.

Be to, šuo diskvalifikuojamas, jei vedlys baudžia šunį fiziškai bandymų vietoje ar už ribų, laukiant užduoties, bei šuniui gavus traumą. Diskvalifikacijos priežastis turi būti nurodoma

protokole. Taip pat protokole nurodoma jei vedlys pats atsisako toliau dalyvauti bandymuose.

8. Apdovanojimai

Atsižvelgdamas į visą bandymų eigą ir į atliktas užduotis, teisejas suformuoja savo nuomonę apie šunį, jo charakterį, pasiruošimo lygį ir šuns tinkamumą naudoti tikroje medžioklėje. Visose klasėse duodamas tik teigiamas įvertinimas ir teisėjas nusprendžia ar šuo turi būti apdovanotas. Lemiamą vaidmenį turi bendras įspūdis apie šuns darbą.

9. Diplomai

Diplomo laipsnį lemia bendras užduočių sudėtingumas bandymuose tam tikroje klasėje.

1-o laipsnio diplomą suteikiamas šuniui, kuris dirbo puikiai.

2-o laipsnio diplomą suteikiamas šuniui, kuris dirbo gerai.

3-o laipsnio diplomą suteikiamas šuniui, kuris dirbo patenkinamai.

Jeigu šuns pademonstruotas darbas yra nepakankamas, kad gautų diplomą, arba šuo buvo diskvalifikuotas jis vertinamas "nuliu" (0). Jeigu vedlys savo noru atsisakė tęsti bandymus, nors teisėjas mano, kas šuo dar gali gauti įvertinimą (diplomą), į protokolą rašoma atžyma "minus"(-) .

Regioninėse, klubinėse, tarptautinėse varžybose jeigu vienoje klasėje dalyvauja ne mažiau kaip 5 šunys, tai šuo, gavęs įvertinimą puikiai ir laimėjęs savo klasę, teisėjo sprendimu, gauna kandidato į darbo čempionus titulą LT CACT, tarptautinėse varžybose CACIT, R-CACIT. Gavus tris LT CACT įvertinimus, kurių vienas privalo būti čempionų klasėje, šuniui suteikiamas Lietuvos darbo čempiono titulas LT DCH.

Šios taisyklės gali būti peržiūrimos ir keičiamos pagal FCI ar retriverių darbo specialistų rekomendacijas.